

Çocukluğuma Nostaljik Bakış!

Bünyamin ZİLE

Çocukluğumu yaşadığım yıllarda köyümüzde elektrik yoktu. Televizyonu bilmezdik, buzdolabını bilmezdik, çamaşır makinasının, elektrik süpürgesinin adını bile duymamıştık. Ütüyü pantolon diktirmek için köyün terzisine gittiğimizde görürdük. Kocaman kömürle ısınan bir ütüyü. O zamanlar hazır giyim nedir bilmezdik. Gömleklerimizi annelerimiz dikerdi. Kazaklarımızı ve çoraplarımızı Ankara geçisinin tiftiğinden fengire (Kirman) denilen aletle yaptıkları iplikten annelerimiz örerlerdi. Pantolonlarımızı kö-

yün terzisi dikerdi. Pantolonlara o zamanlar "şayak" denirdi. Kış yaz soğuk kuyu denilen lastik ayakkabı giyerdik. Yemeklerimizi annelerimiz şimdilerin şöminesine benzeyen ocaklık dediğimiz yerde pişirirlerdi. Bu ocaklık kışın odayı da ısıtırdı. Ocaklığı bulunan oda aynı zamanda oturma odasıydı. Köyden oturmaya gelen misafirler de aynı odada ağırlanırdı. Yabancı ve ağır misafir diye tabir edilen konuklar için bir misafir odası bulunurdu ama biz çocuklar bu odaya rast gele giremezdik. Odalarımızı geceleri gaz lambası

aydınlatırdı. Akşamları ödevlerimizi bu lambanın aydınlığında yapardık. Yiyeceklerimizi evin serin yerinde bulunan altı taşla döşenmiş kimilerinin kiler, kimilerinin masandıra dediği bir odada tel dolaplarda saklardık. Hatırladığım kadarıyla küpeciklere doldurulan pekmezler, turşular, yine küpeciklere basılan ovma köy peynirleri, tavandaki merteklere asılan kavunlar, üzümler de bu odada saklanırdı. Başka bir odaya kış (Ankara) armudu, elma, ahlat, muşmula gibi meyveler serilirdi. Kışa girerken sızgıç (bir çeşit

kavurma) yapılır, pamuklu kumaşlardan dikilen bez torbalara doldurulur, astara asılırdı. Bu sızgıç kışın azar azar yemeklere katılırdı. Kesilen sığır, koyun ve keçi gibi hayvanların iç yağları eritilir bakraçlara doldurulurdu. Biz çocuklar kışın ocaklıkta gevretilen bazlama ekmeği üzerine sızdırılmış iç yağ ve içindeki kıkırdakları sürdürür, kapışa kapışa yerdik. Niye yalan söyleyeyim; kokusu hala burnumda tütüyor. Yemeyi hala canım istiyor ama bulmak ne mümkün!

Kış günlerinde hava kararmaya başlayınca erkenden yemeğimizi yer, anne ve babalarımıza sokağa (bir komşuya oturmaya) gidelim baskısı yapmaya başladık. O zamanlar insanlar arasında iyi komşuluk ilişkisi vardı. Akşamları bir komşuya oturmaya gitmek için önceden haber verilmezdi. Doğru söylemek gerekirse köyümüzün sakinlerinin hemen hemen hepsi akşam namazından sonra evlerine misafir beklerdi. O nedenle çat kapı gelen misafiri çok güzel karşılar, ağırlar ve uğurlarlardı. Biz de bir gelen giden olur diye biraz beklerdik. Oturmaya gelen olmazsa hemen bir komşunun evine giderdik. Büyüklerle biz çocuklar aynı odada otururduk. Büyükler ocak başında sohbet ederler, bizler de bir köşede oyunlar oynar, birbirimize bilmece sorar, o günlerden hatırimda kalan bilmecelerden bazıları şöyle;

Yer altında yağlı kayış= Yılan.

Yer altında sakallı dedem= Sarımsak.

Bulmaca buldurmaca el üstünde kaydırmaca= Sabun...

Masallar anlatırdık. Gürültü şamata bol olurdu. Büyüklerimiz arada bir “Bebelersessiz olun” diye bizi ikaz ederlerdi ama dinleyen kim. Bazen büyüklerimiz de bize katılır, bilmece sorarlardı. Bizi sessiz olsun diye “Koca Dev”, “Tek Gözlü Dev” ve Kılı Kız” masalları anlatırlardı. Bu masallardan biraz anlatır mısın diye bir istek gelse anlatamam doğrusu ama masal kahramanlarının ismi belleğimde hala taptaze durmaktadır.

Çok gürültü yaptığımız zamanlarda bazen Kılı Kız masalını mizansene dönüştürürlerdi. Evin büyüklerinden biri ekmeği teknesini sırtına geçirir, üstüne de Ankara keçisinin derisinden yapılmış namazlığı örtterek takır, tukur kapıya vurarak içeri girer, yüklerimiz Kılı Kız geldi işte diye bize bağırırlardı. Biz çocuklar hemen birbirimize sokulur, sessizce beklerdik. Kılı Kız fazla beklemezdi, odayı söyle bir kolaçan eder, biz sustuktan sonra giderdi ama biz çok korkardık. Kılı Kız ile ilgili anlatılan menkıbelerde kim çok şımarırsa onu alır gidermiş, kendisine hizmetkar edermiş...

Şimdilerde aklıma geldikçe “Kılı Kız” ismine bol bol tebessüm ediyorum. Acaba şimdiki çocuklarında Kılı Kız gibi yerli ve otantik bir masal kahramanları var mıdır? Bilmiyorum doğrusu.

Arkasından patlamış mısırlar gelirdi, sonra elma ve armut hoşafı nasıl da tatlı olurlardı. Nasılda iştahla yerdik; o tadı ve o zevki bugün anlatmam mümkün değil. Sonra büyükler küçükler ortaklaşa yüzük oyunu oynardık. Oyundan önce köy bakkalından ortaklaşa alınan lokum ve bisküvi ile kıştırma yapılırdı oyun sonunda zevkle yenirdi.

O zamanlar sabah kahvaltısını yaptıktan sonra bütün çocuklar köy harmanında toplanırdık. Akşama kadar oyunlar oynardık. Met (çelik çomak), çizgi, ayı (topaç) saklambaç, körebe, koka, zimba, aç kapıyı bezirgan başı, beş taş, dokuz taş, on iki taş, dom-bik, misget, cilbedir, toklatma şu an hatırlayabildiğim oyunlardan bazıları. O zamanlar biz çocuklar top (futbol) oynamazdık. Top oynayacak olursak büyüklerimiz bize kızarlardı. Dedem “Sakin top oynamayın, Hz Hüseyin’in başını kestiler ve tekmelediler, top oyunu oradan gelir.” derdi. Çok iyi hatırlarım Ortaokulda bile top oynamamız yasaktı, öğretmenlerimiz kızardı. Futbolun çocuk gelişimine zarar verdiğini söylerlerdi. Nereden nereye...

Oyuna o kadar daldık ki öğle yemeğini es geçerdik. Açlık hiç aklımı-

za gelmezdi. Oyunla karnımız doyardı sanki. Hava kararınca kadar oyuna devam ederdik. Hatta hava kararınca anne babalarımız bizi zorla ev götürürlerdi. Sonrası mı? Annelerimiz bizleri bir güzel paylardı...

O günlerden aklımda kalan tekerlemeler;

Aç kapıyı bezirgân başı

Kapı hakkı ne verirsin

Arkamdaki yadigâr olsun

Bir sıçan, iki sıçan üçüncüde kapan...

Yine bahar mevsiminde söğüt, kavak ağaçlarına su yürüyünce bunların parmak kalınlığındaki dallarını keserek düdük yapmak en büyük zevklerimizden biriydi. Düdük yaparken söylediğimiz tekerleme de hala ezberimde;

Kavil kavil kavla

Kedi sıçan avla

Bizim samanlıkta

Kara koyun kuzulamış

Memeleri sızlamış

Aktaş karataş

Caminin önünde min taş...

Oyun oynarken havada leylek görürsek bütün çocuklar oyunu bırakıp hep bir ağızdan;

Leylek leylek lekirdek

Hani bana çekirdek

Çekirdeğin içi yok

Süleyman’ın suyu yok...

tekerlemesini söyledik.

O günlerde bilgisayar, cep telefonu, internet yoktu. Sanal diye bir kelime duymamıştık. Oyunlarımızın hepsi gerçektir. Oynamak için bol alanlar vardı. Trafik tehlikesi yoktu. Bizi korkutacak, sakınacağımız kötü niyetli insanlar da yoktu. Ya şimdi?

O günlerde biz çocukların adı mutluluktu sanırım. Şimdiki çocukların bir adı var mı? Bilmiyorum doğrusu...